

Безрідна Наталія Олександрівна,
курсант факультету підготовки фахівців для
органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Стояцька Ганна Михайлівна,
кандидат філософських наук, доцент
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та
психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРОЦЕДУРА ОПИТУВАННЯ: ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

Інноваційна процедура опитування потерпілих, підозрюваних та свідків, відома серед працівників правоохоронних органів як система дій та заходів «процесуального інтерв'ю», наразі отримує все більше розповсюдження як один з вагомих елементів досудового розслідування. Такий вид спілкування був опрацьований фахівцями-теоретиками та науковими практиками на основі того, що опитування осіб із застосуванням методів примусу та насильницького впливу призводить до отримання неправдивої інформації (іншими словами – частих самообмов [1]).

Актуальність даної теми полягає в тому, що процесуальне інтерв'ю є одним з основних завдань правоохоронців, а особливо слідчих. Цей спосіб опитування осіб впливає на якість отриманої інформації та її надійність, ефективність і результат подальшого розслідування. Головне що між правоохоронцем та особою, з якою ведеться бесіда, виникає взаєморозуміння, а це демонструє високі фахові здібності співробітника правоохоронної сфери.

Головним завданням цього напрямку інтерв'ю є отримання точної інформації. За мету воно має запобігання наданню недостовірної інформації, вчиненню помилок у ході правосуддя. Розглядаючи тему з точки зору захисту прав людини можна стверджувати, що процесуальне інтерв'ю сприяє застосуванню презумпції невинуватості [2].

Багатьма авторитетними фахівцями доведено, що такий напрямок опитування є практичним, а головне етичним. Для отримання бажаного результату поліцейський повинен коректно ставити запитання особі, вміти правильно підбирати слова та розмовляти зрозумілою для людини мовою. Звичайно перед початком інтерв'ю, у разі необхідності, правоохоронець повинен уміти психологічно підготувати постраждалу особу, підозрюваного або свідка, адже особа може перебувати у збудженому стані, а це перешкоджає отриманню значущої інформації.

Цілком правильним є твердження, що неможливо порівнювати процесуальне інтерв'ю з допитом. Їх відмінність полягає у наступних факторах:

1. Процесуальне інтерв'ю має за мету отримати об'єктивну інформацію, а допит скерований на отримання зізнання підозрюваної особи.
2. Процесуальне інтерв'ю забезпечує оптимальний психологічний контакт між співрозмовниками, натомість допит становить перевагу контролю над підозрюваним у ході психологічних маніпуляцій.
3. Під час проведення процесуального інтерв'ю слідчий ставить відкриті питання та намагається отримати максимальну кількість інформації. У ході допиту підозрюваному ставляться закриті питання, адже слідчий уже буде упевненим у вині затриманої особи, а тому потрібно тільки її зізнання [3, с. 22].

Співробітнику поліції необхідно поводити себе належним чином без застосування насильства. Також слід розвивати поліцейську культуру, яка запобігатиме негідному поводженню працівників Національної поліції, що принижує їх статус.

Для налагодження контакту зі співрозмовником, психологи радять застосовувати метод інформаційно-психологічного впливу – це вплив на свідомість чи підсвідомість людини, з метою внесення змін у її поведінку і світогляд. Допоміжними методами цього впливу є переконання (воно зводиться до особистого критичного сприйняття реальності об'єктом впливу, здійснюється опираючись на факти які відомі об'єкту) та навіювання (орієнтоване на суб'єктів, які некритично сприймають інформацію) [4, с. 10-11].

Вирізняють шість етапів проведення інтерв'ю:

Перший етап – планування та підготовка (підготовка по справі, психологічна та фізична підготовки осіб);

Другий етап – встановлення контакту (взаєморозуміння осіб, встановлення причини та порядку проведення інтерв'ю);

Третій етап – перший докільний виклад (ставлення відкритих запитань, активне слухання сторін);

Четвертий етап – розкриття (обговорення теми та з'ясування доказів);

П'ятий етап – завершення опитування (підведення результатів та висновків);

Шостий етап – оцінка інтерв'ю (аналіз отриманої інформації, позитивний результат подальшого розслідування справи) [2].

Фахівці акцентують увагу на тому, що більшість поліцейських навчаються проведенню опитування через приклади колег і практичний досвід. Виходячи з цього не зайвим буде наголосити, що співробітники поліції можуть скопіювати помилки своїх колег, а це призведе до негативного результату розслідування. Слідчий повинен використовувати тактичні методи соціальної психології. Для усунення помилок під час проведення опитування особи, потрібно постійно підвищувати кваліфікацію слідчого, шляхом проведення тренінгів, консультацій та курсів.

Отже, процесуальне інтерв'ю не тільки протидіє застосуванню насильницьких заходів під час проведення опитування, а й регулює та вдосконалює процес отримання надійної інформації. Сприяє підвищенню авторитету та вагомому статусу правоохоронних органів серед населення. Враховуючи згадані етапи

інтерв'ю можна зробити висновок, якщо перший етап від початку буде безуспішним, то це зіпсує комунікацію протягом всього опитування, а також вплине на якість розкриття справи. Позитивне завершення останнього етапу відзначиться на професійній роботі працівників. Належна поведінка правоохоронців, підтримання позитивного контакту, прояв активного слухання – це все сприятиме підтриманню гарних відносин між громадянами та поліцією.

Бібліографічні посилання:

1. Горелова В. Ю. Самообмова, як підстава, що позбавляє особу права на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів попереднього розслідування, прокуратури, суду. *Закарпатські правові читання : мат. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів (29-30 квітня 2010 року, м. Ужгород)*. Ужгород : ЗакДУ, 2010. Т. 2. С. 291–295.

1. Навчальні матеріали СТІ 1/2017: *Процесуальне інтерв'ю у кримінальних справах*. URL: https://cti2024.org/content/images/СТІ-Training_Tool_1_UKR.pdf

2. Розкажи мені що сталося, або зізнайся. Дослідження про процесуальне інтерв'ю. Аналіз міжнародного досвіду. Опис узагальненої моделі. Аналіз національної системи підготовки та практики. К.: Процесуальне інтерв'ю в Україні, 2020. С. 232

3. Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч. Я.М.Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш. За заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України. 2012. С. 212

Берднік І.В.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри
правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін
Національного університету
«Чернігівська політехніка»,

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ДО ОСІБ, ЗАСУДЖЕНИХ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВОДНІ РЕСУРСИ

Здійснюючи аналіз практики застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням до осіб, засуджених за злочини, що посягають на водні ресурси, дозволяє сформулювати наступне.

По-перше, суди дотримуються положень ст. 75 КК про застосування зазначених видів основних покарань, які «дозволяють» застосовувати звільнення від відбування покарання з випробуванням. Найбільш поширеними видами